

Nový Oldřichov

Kraj: Liberecký

Správní obvod: Česká Lípa

Nadmořská výška: 468 m n. m.

Počet obyvatel: 794

Adresa URL: www.obecnovyoldrichov.cz

Okres: Česká Lípa

GPS souřadnice: 50.765412N, 14.442142E

První pís. zmínka: 1412 (612 let)

PSČ: 471 13

Historie obce Nový Oldřichov

Mistrovice leží na horním toku Bystré při silnici z Kamenického Šenova do Kerhartic, asi 4 km jižně od České Kamenice. Osada je součástí Nového Oldřichova, s nímž dnes již zcela splynula. Vznikla jako lánová ves ve 14. století, kdy již nebyla k dispozici lepší stanoviště a nové obce byly proto zakládány i na chudých horských půdách. Obec se jako "Meystersdorff" poprvé uvádí roku 1412 v kamenické městské knize a od počátku měla vlastního rychtáře. Její jméno bylo patrně odvozeno od osobního jména Meister, které mohlo patřit lokátorovi, ale podle staré místní tradice připomínalo dříve zde usídlené kovářské mistry, známé v širokém okolí výrobou kos a srpů.

Není jasné, zda Mistrovice původně patřily k scharfensteinskému nebo hornolibchavskému panství, ale již v 15. století tvořily samostatný dvůr, jehož nejstaršími známými majiteli byli kolem roku 1457 Blektové z Útěchovic, kteří vlastnili i Červený dvůr v blízkých Markvarticích. Po nich se zde vystřídali páni ze Schönfeldu, Salhausenové a ještě několik dalších rodů, o nichž však nevíme, zda měly v obci i vlastní panské sídlo. Je ale doloženo, že krátce po roce 1598 si nechal Siegmund z Weissenbachu v Mistrovicích postavit zámek. Zároveň s ním byl asi postaven i hospodářský dvůr, k němuž vrchnost získala potřebné pozemky zakoupením sedmi selských statků. Jako první byl v roce 1585 odkoupen statek rychtáře Simona Knechtela a poslední statky byly vykoupeny až kolem roku 1632. V roce 1756 se u dvora uváděl i malý pivovar. Mistrovice byly původně selskou vsí, ale již v roce 1654 zde žilo také několik rytců, brusičů a malířů skla. Na konci 17. století byla údajně v obci sklárna, o jejíž existenci však není doposud známo nic bližšího. V pozdější době Mistrovice proslavili znamenití řezáči skla a úspěšní sklářští obchodníci. Umělecké broušení skla a kuličství tu zavedli bratři Christian a Kilian Wanderové, kteří sem přišli na počátku 18. století z tehdejšího Grünwaldu u Jablonce nad Nisou. Z mistrovické větve této slavné sklářské rodiny vynikl hlavně rytec skleněných erbů Florian Wander (*1738). V roce 1758 Petr Kryštof z Wallbrunu rozparceloval část pozemků mistrovického dvora a založil na nich novou ves Oldřichov. O 6 let později Wallbrunové prodali dvůr Kinským, kteří jej brzy poté zrušili a rozparcelované pozemky pronajali dalším osadníkům. V roce 1833 měly Mistrovice už 117 domů a 854 obyvatel, z nichž velkou část tvořili sklářští dělníci a obchodníci. O 10 let později bylo v osadě 13 rafinerií skla a významný sklad skleněného zboží Ignaze Pelikana. S rozvojem sklářství v 19. století se obec rychle rozrůstala a v roce 1890 dosáhla nejvyššího počtu 1387 obyvatel. Při správní reformě v roce 1850 byl k Mistrovicím připojen i sousední Oldřichov, který se však již v roce 1878 opět osamostatnil. Mistrovice byly od svého založení přiřazeny k Volfarticím a v roce 1844 zde byl postaven katolický filiální kostel Povýšení sv. Kříže. Později se tu vytvořila také významná starokatolická obec, které od roku 1897 sloužil novorenesanční starokatolický kostel, postavený v horní části Mistrovic a

podléhající faře v Arnultovicích u Nového Boru. Po 2. světové válce ale zchátral a v roce 1977 byl zbořen. Pro svou horskou polohu a okolní lesy byly Mistrovice od počátku 20. století také vyhledávaným výletním místem a roku 1903 byla na blízkém návrší postavena dřevěná rozhledna "Scheibenwarte", která však dlouho nevydržela. V roce 1939 měly Mistrovice 963 obyvatel. Vedle 10 větších statků tu bylo ještě několik menších usedlostí, které sloužily jako vedlejší zdroj příjmů zdejším řemeslníkům. Hlavním zdrojem obživy bylo ale zušlechťování skla. Přímou v obci bylo 10 rafinerií skla, 16 ryteckých a 16 malířských dílen, 4 dílny na vyvrtávání skla, 8 kuličství a 2 pasířské dílny. Další obyvatelé pracovali ve sklárnách v Práchni, Oldřichově a Kamenickém Šenově. V posledních letech druhé světové války byly Mistrovice sloučeny s Oldřichovem, a takto vytvořená obec dostala jméno Nový Oldřichov. Nový Oldřichov vznikl nedlouho po polovině 18. století na pozemcích, které původně patřily k Mistrovicím. Tato obec byla založena ve 14. století a již v 15. století u ní byl samostatný dvůr, jehož nejstaršími známými držiteli byli kolem roku 1457 Blektové z Útěchovic. Po nich se zde vystřídalo několik dalších majitelů, z nichž Siegmund z Weissenbachu si nechal krátce po roce 1598 postavit ve vsi zámek. Zároveň s ním byl asi postaven vrchnostenský statek, k němuž byly potřebné pozemky získány vykoupením několika selských statků v letech 1585 až 1632. V polovině 18. století byl držitelem mistrovického dvora Petr Kryštof z Wallbrunnu, jemuž se v roce 1751 narodil syn Oldřich. Na počest kmotra, kterým byl majitel kamenického panství hrabě Oldřich Kinský, rozdělil Petr Kryštof část pozemků svého dvora na parcely, které přenechal novým osadníkům, a v roce 1758 tak založil ves Oldřichov. V roce 1764 Wallbrunnové prodali mistrovický dvůr Kinským, kteří jej brzy poté zrušili, budovy včetně zámku prodali a rozparcelované pozemky pronajali dalším osadníkům. Část polí ale zřejmě ležela delší dobu ladem, protože v místním nářečí se nové obci říkalo "Brache" (= úhor). Oldřichov měl patrně již od svého založení vlastní rychtu a brzy poté zde byla otevřena také škola. Obec se rychle rozrůstala a v roce 1787 měla již 75 domů. Hlavním zdrojem obživy jejich obyvatel se stalo zušlechťování skla, které se rozvíjelo zejména v 19. století, kdy zde působila řada schopných řezáčů a brusičů skla. V roce 1830 tu bratři Görnerové postavili rafinerii skla, jejímž majitelem se později stal Franz Pelikan. Roku 1855 ji převzala a rozšířila firma Clemens Rasch a syn, která tu o 30 let později zřídila také vlastní sklářskou huť. V té době bylo v Mistrovicích a Oldřichově 32 sklomalířských ateliérů, 31 dílen rytců skla a 6 pasířských dílen. Při správní reformě v roce 1850 byl Oldřichov připojen k Mistrovicím, ale již v roce 1878 byl povýšen na samostatnou obec. Roku 1844 byl v Mistrovicích postaven katolický kostel Povýšení sv. Kříže a protože se v obou obcích postupně vytvořila také významná starokatolická obec, byl zde roku 1897 postaven i starokatolický filiální kostel, podléhající faře v Arnultovicích u Nového Boru. Díky své horské poloze mezi lesnatými kopci s dalekými výhledy se obě obce na přelomu 19. a 20. století staly vyhledávanými výletními místy a v roce 1903 byla na blízkém návrší, zvaném Scheibe, postavena dřevěná rozhledna. K rozvoji obce přispěla také stavba soukromé dráhy z Kamenického Šenova do České Lípy, jejímž hlavním koncesionářem byl oldřichovský továrník Clemens Rasch. S výstavbou se začalo 2. května 1902 v Mistrovicích a celá trať byla uvedena do provozu 29. srpna 1903. Zahájení provozu ale nebylo příliš šťastné, protože při vjezdu do Mistrovic došlo k sesutí náspu a k vykolejení lokomotivy. Náročná horská trať sloužila až do 29. září 1979, kdy byla zrušena. V roce 1910 dosáhl Oldřichov nejvyššího počtu 898 obyvatel a poté se už dále nerozrůstal. Po první světové válce se sem přistěhovala řada českých dělníků, čímž v obci vznikla významná česká menšina, čítající roku 1930 asi 140 osob. O 2 roky později byla proto v obci otevřena česká škola. Před 2. světovou válkou byla nejvýznamnějším oldřichovským podnikem sklářská huť a rafinerie

Clemens Rasch, která vyráběla hlavně surovinu pro místní zušlechťovatele a jako jedna z prvních v regionu byla vytápěna generátorovým plynem. Mimoto zde byly ještě další čtyři větší a několik menších rafinerií. Asi 40 rodin se věnovalo zušlechťování skla v domácích dílnách, převážně jako kuliči nebo malíři skla. Dále zde byly pasímy, rytecká dílna a pletárna košů. Koncem 2. světové války byl Oldřichov sloučen s Mistrovicemi, jako Nový Oldřichov. V letech 1945-1946 byla většina původních německých obyvatel odsunuta a velká část sklářských dílen zanikla. Sklářská huť Clemens Rasch se po válce stala součástí Jabloneckých skláren a pracovala až do roku 1966, kdy byla uzavřena. Její objekty pak ještě nějaký čas sloužily jako sklady a koncem 80. let byly zbořeny.

